

DIRECTOR:
Dr. ALEXANDRU RUSU

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BLAJ — JUD. TARNAVA MICĂ:

INSERATE:
Un știr garmond: 6 Lei. La
publicării repetate după
:: :: învoială :: ::

Unirea

REDACTOR RĂSPUNZĂTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Numărul 4 Lei.

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

O racilă

— Încă odată fondul de pensii al preoțimei —

de VASILE URZICA, protopop

În urma unei împrejurări, cât se poate de dure-roase și extrem de grave, semnalată din sursa cea mai autorizată, sunt nevoit a ridica din nou chestiunea pensiunii preoților.

În circularul arhiepiscopozan mai recent — Nr. VII 1928 — se spune, că „văduvele preoțese își mută mereu locuința, așa că nime nu le mai știe, fiindcă nu anunță strămutarea domiciliului... Și ceea ce e mai interesant (?) e faptul, că chiar acele văduve nu și-au ridicat competențele, cari is mai lipsite“. De ce se mută aceste văduve, mereu? Răspunsul e foarte simplu. De amarul lor, pentru a nu fi expuse să moară de foame, isgonite fiind adesea dela o rudenie la alta, eventual pribegesc în căutarea unui serviciu cât de modest, ca să poată trăi de pe o zi pe alta.

Dupăce provisiunea din fondul de pensii, cu toate îmbunătățirile aduse în sinodul din 1927, nu echivalează nici cu simbria celei mai amărâte servitoare, neavând nici casă, nici masă, sunt sorocite, mai mult de nevoie decât de voie, a-și pierde urma, mutându-se mereu.

Cam la fel e și situația preoților deficienți. Într'un documentat articol, publicat de A. C. Albinus în Nr. 5 1928 al „Unirii“ se spune, că „nu este tagmă de funcționari în țară, care să arate o atât de mare nepăsare față de interesele proprii, ca și preoțimea noastră.“ Perfect de adevărat! S'au scurs 4 luni de zile, decând s'au spus aceste cuvinte grele, la adresa preoțimei și nu s'a găsit nimeni, ca să mai sufle un cuvânt în favorul nenorociților pensionari, cari se găsesc astăzi într'o situație nedemnă, sub raport material, față de trecutul lor cinstit.* Pentru ilustrare, fac o paralelă. Preotul în funcțiune, după un serviciu de 10 ani afară de locuință, porțiune canonică, feldere, ștolă, etc. mai primește în plus și circa 5000 Lei în număr, lunar.

Pensionarul, cu 10 ani de serviciu, primește 300 Lei lunar, iar după 40 ani de serviciu are drept la pensia întreagă, adică la 1000 lunar. Atâta tot, și nimic mai mult!

Și acum, cel puțin 50% dintre preoți, din felurite pricină, n'au avut norocul să-și construiască cel puțin o casă cât de modestă, așa că aceștia, oricât de vrednici să fi fost cândva, ajung la neputință, sunt condamnați în mod fatal la cea mai vitregă soartă posibilă. Și aceasta, numai pentru bunul motiv, ca frații întru

Hristos din cura animarum, au rămas nepăsători la atâtea țipete sfâșietoare, fredonate cu smerenia omului amărît, de soarta nenorociților orfani de preoți, a umilitelor văduve și a desconsiderațiilor cucernici preoți deficienți.

Or, aceasta situație, nu se mai poate tolera!

Bărbatul cuminte, reclamat de A. C. Albinus, care să verse balsamul vindecător pe această rană dureroasă, este singur Veneratul Cler, care desigur nu va mai ezita nici un moment, să aducă jertfă ce i-se cere, numai fiindcă îi dă mâna ei mai ales pentru faptul, că îl privește direct.

Să acceptăm, în întregime, propunerea colegului A. C. Albinus, cuprinsă sub punct 2 din articolul menționat, ca adecă să contribuim la fondul de pensii cu 10% după leafa întreagă.

Pus odată la punct acest lucru, să mai facem încă un pas înainte! Și anume, să cerem P. Ven. Consistor, ca în luna Ianuarie a fiecărui an, având la dispoziție tabloul pensionarilor, să statorească pentru fiecare categorie strictul necesar pentru traiul zilnic. Și întru cât, resursele disponibile ale fondului nu ar fi suficiente pentru acoperirea cheltuielilor, restul să fie suplinit printr'un nou impozit, eiecat pe Veneratului. Cler, care ar urma să se încaseze în rate trimestrale.

C'un cuvânt să se facă în fiecare an preliminar de venit și cheltuieli, asigurându-se în mod definitiv, și pensionarului o casă și o masă modestă, dar cinstită.

Prin soluționarea chestiunii în forma propusă, frații preoții ar mai putea beneficia și de avantajul, că sunt cruțați de aș mai vârșă paralele agonisite în punga diferitelor societăți de asigurare, cari nu totdeauna vrednicesc încrederea — de multeori prea mare — ce li-se acorda.

Laureatul poeziei. Comisiunea pentru decernarea premiilor naționale din acest an a ridicat la cinstea premiului pentru poezie pe Ion Minulescu, cunoscutul poet simbolist, care ne-a dat »Romanțele pentru mai târziu«.

Curajosul luptător împotriva formulei tradiționale de artă, care a turnat în ritmul trohaic poporan forma unei noi poezii, îmbibată de arome exotice și de paradoxe îndrăznețe, și a cărui talent și putere de creație a fost mult discutată, a ajuns să fie azi consacrat drept unul dintre cei mai buni ai neamului nostru.

Cineva a spus, că prin această premieră s'a răsplătit »mai mult o atitudine, decât o operă poetică«. Și poate că are dreptate.

Momente

Dela serbările jubilarie din Beiuș

În diverse cotidiane au fost descrise în mod detaliat serbările centenare ale liceului „Samuil Vulcan“ din Beiuș, cari timp de trei zile au adunat în orașelul de cultură de pe malul Crișului Negru, un număr neobicinuit de intelectuali și țărani, dela miniștrii și vlădici până la opinca de rând.

Amănuntele fiind deci cunoscute, vom stăruie numai asupra câtorva momente, cari ni s'au părut mai caracteristice.

Transparentele. O plăcută surpriză a serbărilor a fost priveliștea minunată pe care au oferit-o fereștile liceului „Samuil Vulcan“ și ale internatului „Pavelian“ de băieți. Deasupra intrării dela liceu, chipul episcopului fondator S. Vulcan, cu inscripția: „Întru mulți ani Dispunătorii — Educationi iuventutis huius provinciae. Întru folosul și cultura națiunii române“. În dreapta și stânga acestei icoane centrale strălucesc apoi în felurite colori și cu litere artistic executate inscripțiile: „Bine ați venit. — Trăiască Regele. — Vive le general Berthelot. — Nihil sine Deo. — Ora et labora. — Mărire celui ce ne-a arătat nouă lumina. — Omagiu arhierilor români. — Dragoste foștilor elevi. — Ne-a scăpat nădejdea, ne-a întărit iubirea“.

La internatul „Pavelian“ deasupra intrării stăruie icoana luminoasă a episcopului M. Pavel. Urmează apoi alte inscripții ca bunăoră: „Dumnezeul părinților noștri, bine ești cuvântat.“ — Bun creștin, om deplin. — Beiuș 1828—1928. — Recunoștință foștilor profesori. — Ave Maria. — Frica lui Dumnezeu, începutul înțelepciunii este. — Totul pentru țară și neam. — Virtutibus artibusque.“

Contribuția elevilor. Pe tribuna instalată în fața sălii de gimnastică din curtea liceului, elevii își așteaptă rândul, ca să-și dea contribuția la serbările de 100 de ani ale liceului lor. Profesorul Bușia conduce corul cu tact și iscusință deosebită. Imnul Regal, Imnul liceului din Beiuș, Limba românească, Moartea vitează, Hi hai murgule, Marșul lui Iancu, Căntece populare din Bihor și Marșul regal, se succed, secondate de aplauzele călduroase ale notabilităților și ale publicului asistent. — Câteva recitări reușite completează programul bogat executat de elevii și elevele celor două licee din localitate.

După amiaza zilei de Miercuri a fost consfințită demonstrațiilor gimnastice ale elevilor dela liceu, de sub conducerea profesorului Totu. Pe arena sportivă se desfășură defilarea elevilor — majoritatea în costume cercetășești. — În fața notabilităților, salută

*) Adevărul e, că am primit la redacție mai multe întîmpinări, dar problemele mari de actualitate (ca regimul cultelor și altele) nu ne-au permis să le putem face loc până acum.
N. R.

militărește. Intreaga arenă e cuprinsă apoi de elevii postați pentru exerciții libere. — În tactul fanfarei militare sutele de brațe și picioare execută figurile mlădioase ale gimnasticii suedeze. Aspectul e pitoresc. Urmează exerciții la sul, cal, paralele, salt în înălțime și lungime, fugă și aruncare cu globul.

O parte de foot-ball între echipa liceului din Beiuș și cea a academiei de drept dela Oradea încheie aceste demonstrații.

Ședința festivă formează punctul culminant al serbărilor dela Beiuș, momentul când toți grăbesc să-și aducă prinosul lor de recunoștință. — Patronul actual, I. P. S. S. *episcopul Frențiu*, deschide ședința și arată importanța comemorării. Directorul liceului, *Camil Selăgianu* reliefează într'un discurs comemorativ importanța școlilor beiușene. Profesorului *Dr. Constantin Pavel* îi revine sarcina și onoarea de-a face istoricul liceului. Dânsul și-a avut partea leului în aceste serbări. Munca sa neprecupețită o dovedește frumoasa monografie „Școalele din Beiuș. 1828—1928” (344 p.) scrisă din acest prilej.

Ministrul „culturii naționale” — cum preferă a se numi d. dr. *Angelescu*, — aduce omagiul supremei autorități școlare la adresa acestui liceu, care în timpuri grele aici la marginea românismului, a susținut făclia culturii naționale. Dsa nu pregetă de-a face apel și cu acest prilej, ea toți bunii Români să-și unească eforturile pentru consolidarea și propășirea țării și neamului. — *Episcopii Roman Ciorgariu, Dr. Iuliu Hossu și Dr. Alexandru Nicolescu* aduc omagiul diecezelor pe cari le păstoresc. Primul se remarcă prin sentimentele irenice pe care le anunță față de fratele său întru Hristos dela Oradea. Preasfințitul Gherlei prin cuvintele măgulitoare adresate ministrului, care a înțeles să dea importanța cuvenită învățământului religios în școala secundară, și-a atras felicitările dlui Angelescu. P. S. Nicolescu a accentuat, că cei cari hotărăsc soarta eparhiei sale în școlile dela Beiuș au crescut. Salutul Blajului l-a adus canonicul *Dr. V.*

Macaveiu. În numele episcopiei Aradului *păr. Dr. Gh. Ciuhandu*, ca fost elev al liceului din Beiuș aduce un călduros salut și sincere mulțumite.

Alte momente. În fața liceului S. Vulcan se postează înalții oaspeți, având în mijloc pe generalul Berthelot. — Fanfara militară deschide conductul.

Defilarea foștilor elevi ai liceului, grupați după vechimea absolvirii — e un tablou impresionant. Incepând cu cei cari au absolvat înainte cu o jumătate de veac, se scurg pe rând toate promoțiile până în prezent. Predomină brănele roșii și vinete. Pasul foștilor elevi devine mai apăsător, pe cât se apropie mai mult de anul 1928.

Urmează cercetașii conduși de prof. Mezea, în frunte cu drapelul cohorței și cu echipele de bicicliști. Elevii defilează după clase. Au o ținută de militari în miniatură. Liceul de fete impresionează prin costumul lor (asemănător cu cel al liceului dela Blaj) și prin demnitatea cu care defilează. Școala normală e în mare parte în costum național. Se scurg apoi: școala primară urbană de băieți și fete, școala de ucenici, școala de arte și meserii — aceștia din urmă în costumul ținutului.

Când defilarea școlilor s'a isprăvit, se înșirue satele pentru *conductul etnografic*. Petrani, Răbăceni, Cusuiuș, Feneriș, Sân-Mărtin, Pocola, Sârbești, Roșia, Feniș, Dumbrăveni (cu șezătoare), Sudriği (cu turca), Delani (cu nuntă), se părăndează într'o lungă serie de porturi pitorești. — Conductul îl încheie o turmă de oi, în frunte cu trei ciobani, dintre cari doi cântând din cimpoi. — Când turca s'a oprit în fața notabilităților și a început să joace, generalul Berthelot a isbucnit într'un râs vesel.

Dela banchet. La copiosul banchet servit în sufrageria internatului de fete, s'au ridicat o mulțime de toaste. Cel mai substanțial — bazat pe temeinica cunoaștere a trecutului cultural și politic al neamului nostru — a fost

al dlui ministru de culte *Al Lapedatu*. Acest discurs magistral credem că a fost efluxul unei sincere convingeri științifice și nu numai un act de complezanță. De aceea îl dăm și mai pe larg în următoarele:

Azi mai mult ca oricând mă gândesc la adevărul cuvintelor cuprinse într'un raport al meu de la Academie, prezentat acum 25 ani, pe când *Dimițiu Sturza* era încă în viață, raport în care, relatănd părți ale luptei tragice a neamului românesc, arătând cum unirea cu Roma s'a făcut din interese naționale și culturale românești.

Intr'adevăr, dacă unirea cu Roma s'a înfăptuit pentru scopuri politice, nu mai puțin adevărat e că ea a fost întrebunțată pentru promovarea celor mai iminente interese naționale: întărirea noastră culturală.

Iar printre bunurile culturale, pe care unirea le-a adus, figurează trezirea conștiinței naționale care a dus la realizarea idealului neamului nostru.

Acum 25 ani, când făceam afirmațiunea arată, eram tânăr, așa încât cuvintele mele puteau fi considerate prea avântate. De atunci a trecut un sfert de veac, timp în care cercetările mele m'au răsunat și mi-au confirmat că nu spuneam decât ceea ce e incontestat adevăr. Și astfel constatând că nu mă înșel pot face astăzi aceleași afirmațiuni.

Căci dacă trăim în plină tradiție culturală, de ce se pot serba centenare de acestea culturale la Beiuș, București și Iași, se datorește urmăriilor care unirea cu Roma le-a avut pentru viața noastră culturală. Din aceste urmări s'au împărțit zeci de mii de pregătitori ai luptei mari pentru desrobirea țării. Cel trei luceferi — *Sincai, Clain și Maior* —, adăptându-se dela izvoarele culturii noastre străbune, dela Roma au putut produce acea trezire a conștiinței naționale, care ne dă azi posibilitatea de-a serba jubilee culturale.

Dar, binefacerile unirii cu Roma nu au fost numai de ordin cultural, căci chiar și întreaga noastră organizare politică până la 1848 se datorește deosebit menii rezultatelor unirii.

Astăzi nu mai este riscat a afirma, că biserica noastră unită cu Roma a stat totdeauna și sub toate raporturile în serviciul neamului românesc. În cea mai deplină solidaritate, cele două biserici naționale și-au dat prețioasa lor contribuție pentru ducerea înainte a destinului neamului. La 1812 preparandia ortodoxă din Arad și mai apoi și episcopia de acolo s'au înființat cu sprijinul lui *Samuil Vulcan* și *Moise Nicolescu* dela Oradea. Iată un amănunt care demonstrează că solidaritate se aflau conducătorii bisericii și că istoric și ministru al cultelor sunt dator să o afirm

☐ ☐ Folta „Unirii” ☐ ☐

Școlile din Beiuș

Discurs comemorativ rostit la 31 Maiu c. cu ocaziunea serbărilor jubileului centenar al acestora

de DR. C. PAVEL

II

Agravarea situațiunei externe a monarhiei, pe care politica maghiară o știa bine exploata, slăbește zi cu zi rezistența Austriei. La 1865 dieta ardeleană e disolvată, *Schmerling* cu planul de federalizare și cu al său: „*Wir können warten*”, cade. Urmează *Koenigraetz* și apoi dualismul, mai bine imperialismul, unguresc.

Și acum ni-se desvălește în toată mărima ei **intuițiunea istorică alui Vulcan**. La 1828 acest chiriarh înalță aici în Beiuș, în codri Bihării un liceu românesc. Și de atunci, în toată scurgerea veacului trecut, *Românii din întinsele județe ungurene și Banat, din acest mare semicerc din jurul Transilvaniei, nu mai putură smulge guvernelor ce urmează o școală românească similară.*

În Ardeal sub absolutism mai puturăm înființa două licee, la Brașov și Năsăud și un gimnaz la Brad, pe lângă școalele din Blaj, dar în Ungaria proprie, oricât s'a stărut în privința aceasta când pentru Arad, Lipova,

Lugoș, Caransebeș, când pentru Baia-Mare, Seini ori Șomcuta, nu fu chip să răsbim una cu capul. Și astfel pe lângă școala normală ortodoxă din Arad (1812), *liceul acesta din Beiuș a susținut lumina și cartea românească pe toată întinderea creștinilor noștri, începând din Orșova până în codri Maramurășului, vreme de aproape un veac.*

Și ne miră mult cum se face, că în vreme ce sub Austriaci pe terenul bisericesc mai puturăm lega cu ceva ziua de azi cu cea de mâine, cum dovedesc cele două mitropolii și trei episcopii, în tot restimpul acesta o școală secundară în părțile acestea nu puturăm obține.

Și unde mai pui, că legea pentru egala îndreptățire a naționalităților, mai bine farsa dela 1868 art. 44, în loc să sporească numărul liceelor românești nu garantă acuma nici măcar existența unicului nostru liceu, a liceului din Beiuș. — Ba într'o zi, sub episcopul *Iosif Papp-Szilagy*, noul regim al libertăților merge până a atenta la existența și caracterul românesc și confesional al acestei școli.

Vin vremuri grele, *vremurile regimului Tisza și Bánffy*. Școlile noastre din Beiuș umblau — cum zice cronicarul — „cu zilele în mână”. Legile școlare din 1879 și 1883 constată, că vechea clădire alui Vulcan nu mai corespunde, că colecțiile științifice sunt sărăcicioase, că profesorii sunt fără leafă. O leacă de ajutor din vremea absolutismului e suprimat, moșiile episcopiei stoarse și grevate. O

listă deschisă prin anii 1878 aduce abia câțiva picuri într'o mare de lipsuri.

Într'o vreme grea și rea ca aceasta, 1879, ne vine un om bun. E episcopul *MIHAIL PAVEL*. Opera acestui *neîntrecut Mecend* a culturii românești din suta XIX oricât ne uimi prin proporțiile unor jertfe și danii ne obișnuite și nevisate până atunci în Ardeal cum sunt: *restaurarea vechilor edificii vulturice, clădirea unui nou sed pentru liceu, ridicarea a două internate, înființarea școlii medii de fete, apoi sala aceasta de gimnastică și cea de desen, lefurile fondului de pensiuine al colegiului profesoral, nenumărate burse și ajutoare asi în valoare de peste două sute de milioane*, totuși această operă ni-se impune mai degrabă prin **strămtoarea ceasului suprem**, în care ea se înfăptuește.

Dacă această mână, trimisă de sus la zi grea, mai întârzie numai vre-o 3—4 ani vechile școli românești dela Beiuș erau osândite ca într'o zi să se năruie și se strivească sub ruinele lor pe cei ce mai așteptau și mă sperau, ori să fie prezentate pe tava guvernului unguresc. Altă ieșire nu mai era.

Opera de linii mari a episcopului Pavel, „smeritul binefăcător prin școlile dâniei” mântule, ba întărește și adăugă cește chiar, cultura românească aici hotarele de vest.

Iată unul din oamenii, cărora cerul le încredințat fie vre-o taină de spus, fie vre-o faptă bună de făcut pentru neamul acesta.

Dacă azi la aceste serbări, de către toți oratorii a fost recunoscut rolul bisericii unite, mă simt dator a-l afirma odată mai mult. Constat, că dela nașterea sa încoace biserica unită cu Roma a stat neclintită la altarul revendicării câștigate, de-a servi întreg neamul.

Cu prilejul serbărilor ochii tuturor oaspeților căutau pe marele prieten al țării noastre, *generalul francez Berthelot*. Cuvântul lui dulce a putut fi auzit cu ocaziunea banchetului, când, răspunzând toastului episcopului Niculescu, care a închinat pentru dânsul, viteazul general, reorganizatorul armatei române din Moldova, și-a arătat bucuria ce-o simte de a veni în România și fericirea de a fi luat parte la serbarea centenarului liceului din Beiuș. A accentuat că acum când militarii și-au terminat rolul, trebuie ca locul să li-l ia profesorul. Profesorii trebuie să facă din România una din marile țări ale lumii. Aplauze frenetice și cântarea în cor a Marselezei au dovedit dragostea și alipirea tuturor celor de față pentru nobilul fiu al Franței, care a pus umărul atunci când țara noastră era în cea mai mare primejdie.

Spre sfârșitul banchetului, dl. ministru Angelescu a făcut cunoscut, că a propus Inaltei Regențe să aproabe *decorații* pentru directorul Camil Selăgeanu și profesorii: Victor Borlan, Moisa Popovici și Ioan Bușiția. Decorațiile le-a și predat la fața locului.

Cei cari au participat la serbările aniversare de 75 ani a liceului din Brașov (în 1925) își vor aduce însă aminte, că dl. ministru Angelescu cu acel prilej și-a exprimat recunoștința puțin în alt fel, și anume aducând pentru liceu frumosul cadou de un milion lei.

O expoziție. Foștii elevi ai liceului Gheorghe Groza, Dănilă Andrișoiu, Nicolae Pop, și Teodor Dumbrăveanu au espus în trei săli de ale liceului produsele lor artistice, pe cari publicul le-a cercetat cu multă insistență. — De remarcat operele dlui *Gheorghe Groza*, actualmente elev la „Academia Iulian” din Paris, care la vârsta de 16 ani a fost descoperit

în satul său natal (Moneasa) de dl. profesor Bușiția, care, dintr'un băț, în care feciorul de țăran în momentele sale libere cioplise cu mult simț artistic chipul părinților săi, a descoperit talentul pe care l-a salvat spre cinstea neamului.

Trecând peste unele mici neajunsuri, serbările dela Beiuș rămân o grandioasă manifestație a culturii românești, prilejită de rolul național-cultural de acum un veac al bisericii românești unite cu Roma.

Correspondent

Religia și școala. Sub titlul acesta s'a publicat în numărul dela 1 Maiu c. al revistei „Idea Europeană” un luminos articol al dlui *Vasile Băncilă*, care sesizat de faptul, că prin noua reformă a învățământului secundar începe a se da religiei o importanță mai mare decât în trecut, arată primejdia ce poate urma din această împrejurare în cazul, că problemele ridicate de învățământul religios nu vor fi aduse în deplină armonie cu ceea ce se va da elevilor la celelalte materii.

Problema este de capitală însemnătate și d. Băncilă are deplină dreptate. În adevăr, „o reformă a școlii secundare trebuie să vizeze cu devotament unificarea spirituală a tuturor obiectelor, iar, în această preocupare, acordarea educației religioase cu cea științifică trebuie să aibă întâiul rol. Acest singur fapt poate justifica o reformă”. Dl. Băncilă mai accentuează apoi, că popoarele latine, cum suntem și noi, caută, mai mult decât alte popoare, motivarea intelectuală a religiei. „Latinii, spune dsa, cu multă dreptate, vor rațiune, chiar dacă n'ar fi decât să se convingă, tot rațional, că, în anume domenii, trebuie să renunțe la rațiune”, respectiv să deschidă, tot rațional, domeniul cuvenit pentru ceea ce se chiamă credință. Iar în scopul acesta d. Băncilă cere un rol cât mai însemnat pe seama filosofiei, fără de care „un intelectual, și mai ales un intelectual latin, nu-și poate garanta o adevărată formație religioasă”.

Asupra acestui punct autorul insistă pe

larg, cu argumente cari merită toată considerația, pentru a-și pune mai la urmă întrebarea, deplin îndreptățită, dacă gândul intensificării învățământului religios se datorește în adevăr hotărârii de-a pune odată capăt multelor conflicte de conștiință, cari se puteau trezi în sufletele tinere pe urma feliului cum se tractau până acum anume materii „de știință”, ori este numai o simplă „trăsătură politică”, datorită eventual poate și faptului, ca pe această cale poate fi măgulit „unul dintre membri Regenței”.

Iar dacă ar fi așa, și dacă noua reforma nu s'ar organiza cum trebuie, „vom face, spune d. Băncilă, mai mult rău”. Și are perfectă dreptate.

O frumoasă serbare franco-română la Strasbourg. Asociația „Nicolae Iorga” a studenților români dela universitatea din Strasbourg, a organizat — cu concursul binevoitor al autorităților locale și a altor asociații de studenți — la 24 Maiu c., ziua eroilor noștri, o serbare din cele mai folositoare.

După un serviciu religios celebrat, în biserica sf. Maurițiu, de păr. *Vladimir Ghica*, la care s'a ținut un cuvânt ocazional din partea păr. *Gaudel* — directorul conferențelor dela facultatea de teologie —, s'a ieșit cu procesiune la cimiterul „Cronenburg”, unde s'a servit un parastas pentru soldați români înmormântați acolo. Seara s'a ținut apoi o reușită serată artistică, la care a participat foarte multă lume din cea mai aleasă și al cărei program n'a lăsat nimic de dorit. Inceputul ei s'a făcut prin acordurile impunătoare ale unei capele militare care a cântat imnurile naționale, franceze și române. A urmat apoi o alocuție mult apreciată a tinărului cleric gherlan, licențiat și doctorand în teologie d. *Emil Iuga*, președintele asociației studențești. Profesorul *M. Gillet* dela facultatea de litere a ținut o prea interesantă conferință despre România, cu proiecțiuni luminoase, iar artista *Paula Alys* dela Teatrul municipal a delectat publicul cu o serie de arii triste, un fel de doine ale sufletului francez. Doina noastră a fost prezintată

ce rămâne din trecerea noastră prin lumea aceasta, decât puțină lumină ce o putem răspândi și puținul bine ce-l putem face.

leșite odată din sbuciumul atâtor încercări reținute și larg inezstrate, așa cum azi ni-se prezintă aceste școli, episcopului martir, DIMITRIE RADU, îi revine acum mai degrabă o datorie de tact și conservare, ferind într'o vreme ce iar se involbura, de orice sdrunciu frumoașă succesiune dela Beiuș. Și acest episcop, deși angajat în toate mișcările noastre naționale dinainte de războiu, unde se cereau jertfe bănești și o pătrundere a situațiilor, nu scapă din vedere nici școlile din Beiuș. Prin o masă pentru elevii români, ori unde s'ar închina aceia, prin donațiuni de imobile, prin o fundațiune auxiliară de 6 milioane ce-i va purta numele, ținea să sprijinească, cum însuș ne spune în actul de danie: „Așezămintele culturale ce le avem la Beiuș”.

Sortit să păstorească în vremuri nealinate și de mari prefaceri, la 1918 episcopul Radu reintegrează l. românească în clasele superioare ale liceului, de unde a fost scoasă după inscenările cu steagul național unguresc dela 1888. Tot acest episcop la 1920 ridică școala medie de fete la rangul de liceu.

Sporite și întreținute cu ultimele jertfe, aceste școli mai trecură și prin iadul săcuesc și celsa al bolșevismului unguresc. După zile fără pâine și nopți fără odihnă așteptau, cu candelile aprinse, sfânta zi cântată și visată de atâtea veacuri. Și așteptau gata și capabile,

ca a doua zi după ce dorobanțul român se ivi și în Bihor, să continue mai departe prin lumină și cultură măreața operă de întregire și reconstruire internă a neamului și în aceste ținuturi trezite la conștiința de mari Români și creștini, luminate de mucenici și sfințite de sânge de martiri, dela opincă până la vâldică, în accepția cea mai adevărată a cuvântului.

Și de atunci sub oblăduirea părintească și distinctiva sollicitudine a patronului după vremuri al acestor așezăminte, I. P. S. SA VALER TRAIAN al Orăzii, care azi cu mila lui Dumnezeu deține scaunul acestei eparhii în toată strălucirea glorioșilor săi înaintași, tinerimea română în școlile din Beiuș urmează mai departe, și în număr tot mai mare, învățând cum să se închine lui Dumnezeu, științelor și datoriei către neam și țară.

Aceste învățături ne-au fost tărnia și pietrele de temelie în scurgerea unui veac. Cu această merinde au părăsit zidurile istorice ale școlilor din Beiuș cei **22732 de elevi, între cari 2268 de bacalaureați**, câți au dat vieții publice românești din Ardeal și Bucovina dela 1828 și 1854 încoace. *Această muncă școlară a fost săvârșită în decursul unui veac de 132 profesori și 10 directori.*

Din rândurile acestor elevi a eșit aproape întreaga noastră preoțime și dascălime din părțile unguene de altădată și ceilalți cărturari în frunte cu doi mitropoliți, trei episcopi, trei academicieni, 4 profesori universitari și o seamă de scriitori și vajnici luptători ai vieții românești, cum sunt: Alexandru Roman, Partenie

Cosma, Coriolan Brediceanu, Nicolae Oncu, Mihai Velici, Francisc Hoszu-Longin, Miron Pompiliu, S. Fl. Marian, Gheorghe Candrea, pedagogul Dr. Gheorghe Popa și A. C. Popoviciu, scriitorul politic de renume mondial.

Dacă bătrânul cronicar a zis, că „sunt oameni și în Moldova”, apoi pe bună dreptate putem zice și noi, că au fost și mai sunt oameni și în Ardeal și chiar și în Bihor.

Cu pietate și negrăită admirație ne plecăm astăzi în fața faptelor și amintirilor marilor chiriarhi și în cea a vechilor dascăli, cari ei, *unii cu avutul și chibzuiala lor, iar alții cu dârșă răbdare de apostoli ai unui neam părăsit și fără puteri, au pus nu una ci mai multe pietri la clădirea României, și tocmai acolo unde era mai mare trebuință.*

Cunoașterea și aprecierea acestor oameni săraci și fără râvnă la măririle puterii, ori la bogățiile pământului, *oameni de sfântă muncă tăcută*, vorba lui Carlyle, este cel mai elementar imperativ categoric al recunoștinței naționale.

Nu poți clădi un viitor pe îngratitudinea față de trecut. Numai celce are ce comemora, acela are și ce apăra. Și dacă un veac aceste școli au susținut bunurile noastre cele sfinte: *limba, legea și cultura, nu odată cu însaș primejduirea existenței lor*, de aci înainte, stăpânite de aceleași tradiții înălțătoare, școlile din Beiuș au să fie trimbița fermecată a conștiinței naționale și a dragostei de țară, în mândra Românie a visurilor noastre de veacuri.

prin glasul vibrant al unui student, iar corul asociației a susținut, cu mult succes, o întreagă serie de cântări alese din repertoriul bogat al muzicii noastre naționale (Nenițescu, Vidu ș. a.)

Frumoasa manifestare de prietenie franco-română dela Strasbourg — unde avem mulți studenți, și la facultatea de teologie a căruia se vor trimite, pe cât ni-s'a spus, începând cu anul școlar viitor, și o serie de clerici ai ortodoxiei noastre — a fost din acelea, cari pot să cimenteze tot mai mult legăturile ce trebuie să fie între România și Franța.

Știri mărunte

Personale. P. V. Ordinariat de Gherla a numit pe pâr. *Gheorghe Maior* paroh la Tămășești, iar pe pâr. *Emil Marchiș* administrator local la Băița.

— Săptămâna trecută a vizitat pe I. Preașfinția Sa pâr. mitropolit *Vasile*, *Mgr. V. Martin*, decanul facultății de teologie din Strasbourg.

Concurse. P. Ven. Ordinariat de Gherla publică, cu termenul de 15 Iunie, concurs la parohiile *Mându* (prot. Băsești) și *Apsa de jos* (prot. Apsa, în Cehoslovacia).

Dela fundațiunea „Regele Ferdinand“. În ședința dela 4 Maiu c. Consiliul fundațiunii „Regele Ferdinand“ a acordat următoarele premii și subvenții: Dlui *Alexandru Boldur* i-a dat 60,000 Lei pentru studiul său „La Bessarabie et le relations russo-roumaines“, publicat anul trecut la Paris, iar dșoarei *Mărăciuanu* i-a dat 50,000 Lei pentru însemnatele sale lucrări științifice făcute tot la Paris. *Muzeului etnografic din Cluj* i-a dat o subvenție de 200,000 Lei, iar pentru „Buletinul Muzeului național de istorie naturală“ din Chișinău a votat suma de 40,000 Lei. S'au mai fixat, în sfârșit, patru premii și subvenții, cari se vor acorda pentru culegere de material istoric, etnografic, folcloristic și muzical din Basarabia.

Locale. Dumineca viitoare, a doua după Rusalii, va predica în catedrală Reverendul *Alexandru Căian*, actuar la Oficiul arhidiecezan.

— Implinind toate formalitățile legale, banca populară „Axente Sever“ a trecut și peste inevitabilele greutăți ale începutului, găsindu-se în situațiunea de-ași putea începe operațiunea. Consiliul de administrație a ales de președinte pe *Mgr. Ștefan Roșian*, iar casier-contabil a fost numit pâr. *Iosif Bucur*, contabil la Administrația centrală capitulară Banca va funcționa, până la o altă aranjare mai potrivită, în localul școlii de stat. — Dat fiind interesul mare arătat față de acest norocos început în toate părțile sociale ale Blajului, precum și uriașa lipsă de capital de pe piața financiară, deschiderea băncii populare va fi primită, credem, cu multă bucurie.

— Odată cu luna Iunie, a început sesiunea examenelor la toate școlile noastre. Cursul inferior dela liceul de băieți încheie mâine, Duminecă, iar cel dela liceul de fete, Joia viitoare, în 14 Iunie. Încheierea solemnă a cursului superior dela ambele licee se va face la Sânziene, în 24 Iunie, după care vor urma examenele pentru bacalaureat. Cele două școli normale, de băieți și de fete, vor face serbarea de încheierea anului în 17 Iunie — când vor începe apoi examenele de capacitate —, iar Academia de teologie va încheia în 29 Iunie, la sfinții Petru și Pavel.

Concurs de premii. Ministerul instrucțiunii publică, cu termenul de 15 Decembrie c. un concurs de premii pentru alcătuirea unei cărți de citire pentru școlile de adulți. Cele trei premii, ce se vor acorda prin Consiliul per-

manent al ministerului, sunt de 60,000 Lei, 40,000 Lei și 20,000 Lei și lucrările premiate vor rămânea, timp de 5 ani, proprietatea Casei școlilor, care va imprima pe cea mai bună, rezervându-și dreptul de a introduce în ea și materialul pe care-l va găsi util din celelalte două lucrări premiate. Dela concurs sunt excluși funcționarii de orice fel ai ministerului. — Alte amănunte se pot avea dela Casa școlilor.

Urmașii lui Pârvan la Academie. În locul regretatului profesor V. Pârvan, Academia română a ridicat, în sesiunea sa ordinară din acest an, între membri săi activi pe d. *Silviu Dragomir*, profesor la universitatea din Cluj și autorul mai multor lucrări de valoare științifică necontestată. Pagubă numai, că în scrisul său nu s'a putut încă desbăra de anume preconcepții de ordin confesional, cari îl fac să nu poată privi lucrurile cu destulă obiectivitate.

† **Cornelia Neamțiu n. Vodă**, soția preotului nostru Octavian Neamțiu din Toplița (arhidieceză), s'a stins la 27 Maiu c. în anul 28 al vieții și 9 al fericitei sale căsătorii. — Fie-i partea cu dreptii!

Telefonul „Unirii“

Dr. B. Cluj. Decanul facultății de teologie catolică din Strasbourg a fost de curând și oaspele Sanctității Sale patriarhului Miron, dar atâta a fost de ajuns pentruca vajnicii apărători ai ortodoxiei dela „Națiunea dominantă“ să vestezească aceasta acțiune în următorii termeni: „Regretăm acest gest al Patriarhului nostru. Exemplul aceluia *Mgr. d'Herbigny* care a publicat acel interviu mincinos, trebuia să-l hotărască să nu mai primească nici un catolic, pentrucă sunt clerici fără simț creștin și oameni fără onoare“. — Biata ortodoxie!

M. Lugoj. Senzaționala hotărâre „politică“, adusă de sf. Sinod în cauza jurământului dela Alba-Iulia — provocată, afirmative, de intervențiile categorice ale unui subsecretar de stat dela interne — are ce-i drept, toate temeiurile de ordin canonic, dar numai în partea formală a declarării „de nul și deci de nul efect“ a jurământului, nu însă și în ce privește parte care vine să motiveze această „anulare“ și anume faptul, că „la adunarea politică dela Alba-Iulia preoții ar fi luat participanților, ortodocși un jurământ într'un duh de răzvrătire“. Punctul acesta este absolut discutabil și dacă guvernul n'a luat nici o măsură contra celorce au prezidat întreagă adunarea dela Alba-Iulia, inclusive jurământul faimos, înseamnă că actele de acolo au fost lipsite de elementele „răzvrătirii“ incriminate, ori măcar nu le-au intrunit în măsura care să le facă punibile. Iar dacă este așa, nu înțelegem cum a putut veni sf. Sinod să fie sub raportul acesta mai intransigent decât însuși guvernul interesat, sau, cum se zice: „mai Papă decât Papa“. Iată pentruce credem noi, că episcopatul nostru nicidecum nu s'ar putea preta la o acțiune similară.

F. Turda. Aveți toată dreptatea. Noul suflu de viață ce trebuie să pătrundă în pastorație atârână, în cea mai mare parte dela felul cum înțeleg și știu să-și facă datorie cei ce sunt puși pentru controlul imediat al preoților din „cura animarum“. Alegerea nimerită a persoanelor, căroră se încredințează acest control, este deci în adevăr o chestie din cele mai importante pentru viața noastră bisericească, dar și decât aceasta mai important e, ca oficiul protopopesc să nu mai fie legat de beneficiul parohial, pentruca astfel bătrâneța sau alte scăderi ale cuiva — care o vreme a fost poate foarte bine și la locul său — să nu poată împiedeca, uneori decenii de-a rândul, o înviore a cadrelor pastorației noastre. Suntem deci siguri, că problema — soluționată în biserica latină de mult în acest sens — va trebui să aibă și la noi o deslegare similară. Și încă destul de curând.

„Lumina Satelor.“ Sibiu. „Norii DVoastră fără ploaie“ (articol și chip) evocă o iconă de grandoare apocaliptică: „Oastea Domnului“ pornind, în șiruri nesfârșite, la luptă cruntă împotriva... „norilor fără ploaie“. Tot voinici aleși, unul și unul, înarmați feeric cu „setea cea sufletească.“ — Minunată armată și cumplită bătaie. Doamne ferește! — Păcat, că ofițerii din frunte nu sunt de loc ai Domnului. Platoșa lor e... pervertirea adevărului. Numai așa se poate explica năvala cumplită împotriva noastră, cari n'avem nici în clin nici în mănecă cu „oastea“ dumnealor, ci ne-am luat doar îndrăzneala să reproducem vorbele unor înalte fețe bisericești ortodoxe, constatând cu regret sincer, că frații din Sibiu nu au mână norocoasă nici în începuturi din firea lor bune. Păcat!

B. Santău. Pentru chestia mănăstirească Vă puteți adresa fie la „Congregația de surori“ din Obreja, azi cu reședința în Blaj, fie la Congregația „Nôtre Dame“ din Beiuș. — Iar cât privește odăjdiiile Vă recomandăm firma *Vasile Hoxa* din Sibiu, care anunță acest lucru mereu în coloanele noastre.

□ □ RECLAMA □ □

::: este sufletul comerțului :::

PATRIA, bancă p. Credit Com. și Industrie. — Blaj

Concurs

Subsemnata bancă prin aceasta publică concurs pentru ocuparea unui post de **FUNCȚIONAR** și unul de: **DACTILOGRAFĂ**

Doritorii de a ocupa aceste posturi, bi-nevoiască a-și înainta ofertele, dimpreună cu pretențiunile de salariu, cel mai târziu până la 15 Iunie a. c.

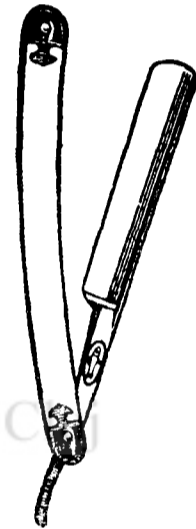
Dela funcționar se cere să fie absolvent al școlii superioare de comerț, ori licențiat al Academiei comerciale, iar dela dactilografă, să cunoască și limba germană.

Direcțiunea

(127) 3—3

Mărfuri de oțel Solingen

Tacâmuri, briciuri de ras, bricege, foarfece etc. de prima calitate oțel și lucrare, expediate cu 10—? prețurile originale ale fabricii.

M. MEIXNER
CLUJ, Str. Samuil Micu 4

Cataloge se trimit, la cerere, gratis și franco.

Recomandăm următoarele comenzi de probă:

- 1 briciu de ras Solingen, ascutit cel mai fin Lei 160
- 1 briceag elegant pentru dâni, cu 2 cuțite, cu toc de sidex Lei 110
- 1 foarfecă fină nichelată, lungă de 15 cm. Lei 95

Lei 365

Toată garnitura se trimite franco

MOTTO :

Cumpărarea unui pian este o chestiune de încredere

Cea mai mare garanție pentru aceasta este eminentul renume al firmei

I. TRISKA

existentă de 58 ani

ca singurul și cel mai mare magazin de specialitate în Ardeal. — Reprezentanta generală a marcei mondiale:

F Ö R S T E R

PIANE

Se pot cumpăra și pe lângă condițiuni de plată în rate mai lungi

CLUJ, Strada Șaguna Nr. 14. Telefon 9. 4—1:

S'a deschis

în Cluj, strada Regele Ferdinand, (fostă Vesselény), Nr. 3 cea mai nouă prăvălie de manufactură și mărunțișuri:

„GOBELIN“

Lucruri înepute și pietate, ciorapi, mănuși, furnituri etc.

Prețuri solide, ieftine!